

RAAP-RAPPORT 4682

Plangebied Rector Cremerstraat te Smakt

Gemeente Venray

Een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Rector Cremerstraat te Smakt, gemeente Venray; een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek

Versie: 07-09-2020

Auteur: Dr. M.P.F. Verhoeven

Projectcode: SMARE

Bestandsnaam: RAAPrap_4682_SMARE_20200907

Autorisatie: Drs. G. Henssen

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2020

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Er is geen verklaring ontvangen van het bevoegd gezag omtrent goed- of afkeuring van het rapport.

Samenvatting

Inleiding

In opdracht van Bureau Leefomgeving heeft RAAP in september 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rector Cremerstraat te Smakt in de gemeente Venray. Het plangebied bestaat uit twee deelgebieden: het "trapveldje" in het oosten, en het "hofje" in het westen. Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan met betrekking tot woningbouw.

Bodem & archeologie

De bovengrond bestaat uit een esdek. Hieronder ligt de C-horizont, waarvan de bovenkant in de meeste boringen is verstoord.

In het plangebied of de directe omgeving ervan zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. In de ruimere omgeving (staal 1 km) zijn er slechts enkele vindplaatsen bekend. Daarbij gaat het vooral om de historische kern van Loosbeek, die als archeologisch monument is gewaardeerd. De overige vindplaatsen betreffen losse vondsten van prehistorische scherven, een steen bijl uit de periode neolithicum-ijzertijd en een kuil met middeleeuws baksteen.

Er geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen van landbouwers uit de periode steentijd-late middeleeuwen.

Ingrepen dieper dan het esdek (50 cm) kunnen resulteren in de aantasting van eventuele archeologische resten.

Advies

Het wordt aangeraden om voorafgaand aan de bodemingrepen een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren in het plangebied (dit geldt voor zowel het "trapveldje" als het "hofje"). Zo kunnen eventuele archeologische resten opgespoord en gedocumenteerd worden.

Een dergelijk onderzoek dient te zijn gebaseerd op een door de gemeente goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Venray, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens.....	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens.....	14
2.4 Historische situatie	17
2.5 Huidige situatie	25
2.6 Toekomstige situatie	26
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting	26
3 Veldonderzoek	28
3.1 Methode	28
3.2 Resultaten	28
3.3 Archeologische relevantie	28
4 Conclusies en advies.....	30
4.1 Conclusie	30
4.2 Advies	31
4.3 Tot slot.....	31
Literatuur	32
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	33

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Bureau Leefomgeving heeft RAAP in september 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rector Cremerstraat te Smakt in de gemeente Venray (figuur 1).

Het plangebied bestaat uit twee deelgebieden: het "trapveldje" in het oosten, en het "hofje" in het westen.

Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan met betrekking tot woningbouw.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Venray ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Het beleid voor deze zone schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 50 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan. De omvang van de bodemingrepen bedraagt 2271 m² en de diepte van de ingrepen bedraagt ca. 100 cm –mv. De ingrepen zijn daarmee groter dan de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)
Opdrachtgever	Bureau Leefomgeving
Bevoegde overheid	Gemeente Venray
Plaats	Smakt
Gemeente	Venray
Provincie	Noord-Brabant
Centrumcoördinaten (X/Y)	perceel A 2923 ("trapveldje"): 197878 / 397692 perceel A2937 ("hofje"): 197836 / 397628
Toponiem	Rector Cremerstraat
Kadastrale gegevens	perceel A 2923 ("trapveldje") perceel A2937 ("hofje")
Oppervlakte plangebied	perceel A 2923 ("trapveldje"): 1195 m ² perceel A2937 ("hofje"): 1076 m ²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 1000 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoekperiode	september 2020
Uitvoerder	RAAP Zuid
Projectleider	Dr. M.P.F. Verhoeven
Projectmedewerkers	n.v.t.
RAAP-projectcode	SMARE
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	488476100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio Zuid te Weert en op termijn het provinciaal Depot, ARCHIS en E-Depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

Het plangebied bestaat uit twee nabijgelegen deelgebieden (zie figuur 1):

- perceel A 2923 ("trapveldje") in het noorden
- perceel A2937 ("hofje") in het zuiden

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?

- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
- Komt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?
- Waar en op welke diepte bevinden zich de archeologisch interessante lagen?
- Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig (intact) dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

Geologische situatie Geologische kaart (Weerts e.a., 2006)	Formatie van Beegden: rivierzand en -grind
Geomorfologische situatie (Koomen & Maas, 2004)	plateauachtige horst (4F01d)
Ouderdom geomorfologische structuur	vanaf het Pliocene (5 miljoen jaar geleden) tot het heden
Bodemkundige situatie	"trapveldje": holtpodzolgrond in lemig fijn zand (Y23t), GWT VII (droog) "hofje": hoge zwarte enkeerdgrond in leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21), GWT VII (droog)
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	"trapveldje": ca. 30-40 cm onder maaiveld "hofje": ca. 50 cm onder maaiveld

Tabel 2. Overzicht van geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit de Formatie van Beegden. Dat is een jonge geologische formatie in het zuidoosten van Nederland. De formatie bestaat uit alle afzettingen van de rivier de Maas op Nederlandse bodem en in de ondergrond, vanaf het Pliocene (5 miljoen jaar geleden) tot het heden.

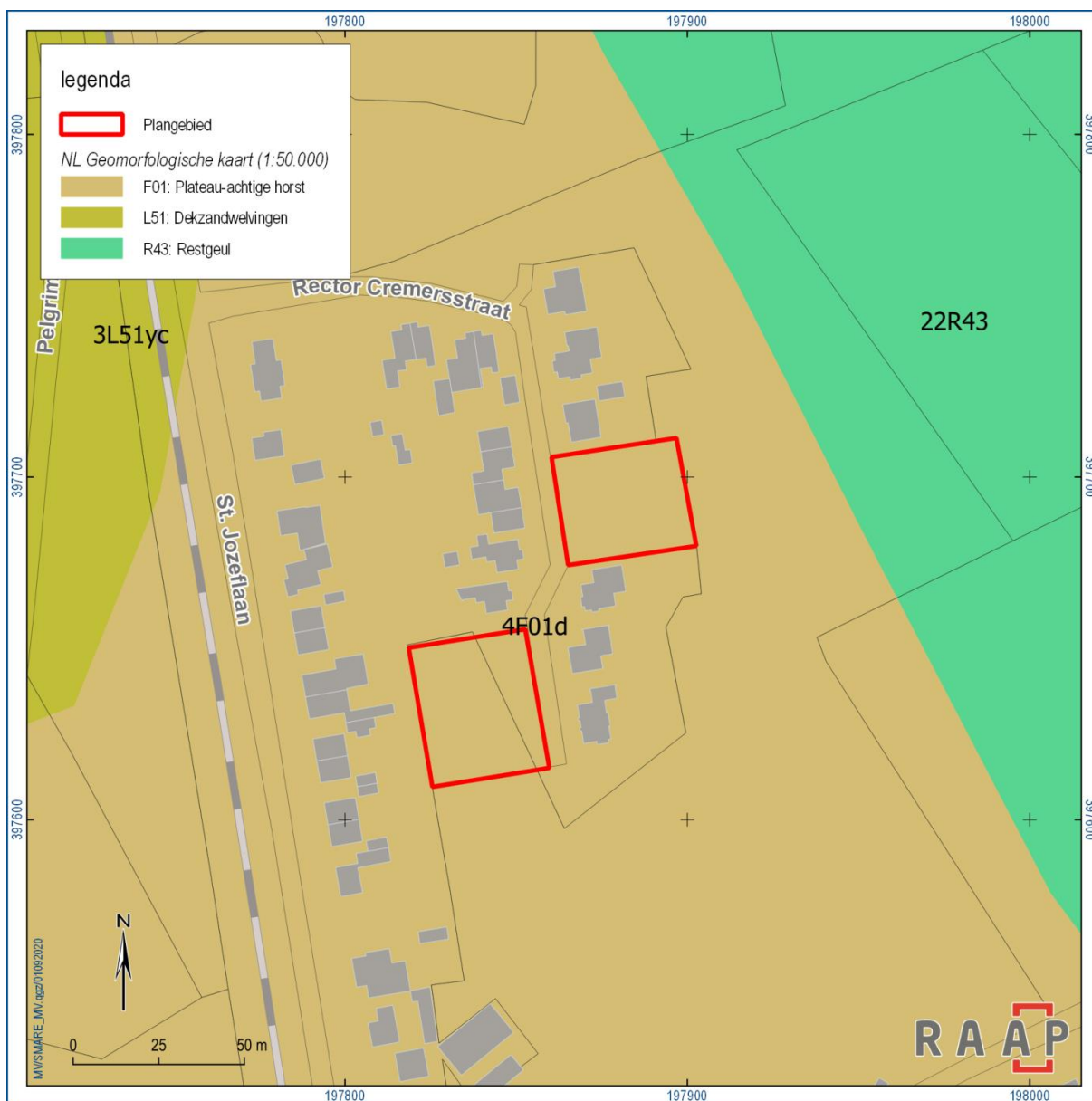
Het grondgebied van de gemeente Venray behoort tot een gebied dat diagonaal wordt doorsneden door een zuidoost-noordwest gericht breukenstelsel. De zogenaamde 'Peelrandbreuk' is hiervan de belangrijkste, maar deze breuk ligt ten westen van de gemeente Venray. Het breukenstelsel verdeelt het gebied in slenken en horsten. Een horst is een deel van de aardkorst waarin de aardlagen relatief hoog liggen als gevolg van tektonische opheffing. Een slenk is een deel van de aardkorst waarin de aardlagen relatief laag liggen als gevolg van tektonische daling. Het plangebied ligt geomorfologisch gezien op een plateauachtige horst: zie figuur 2.

In Nederland overtreft de neerslag de verdamping, waardoor een naar beneden gerichte waterstroming plaatsvindt. Onder bepaalde omstandigheden kunnen organisch stof (humus) en mineralen oplossen en

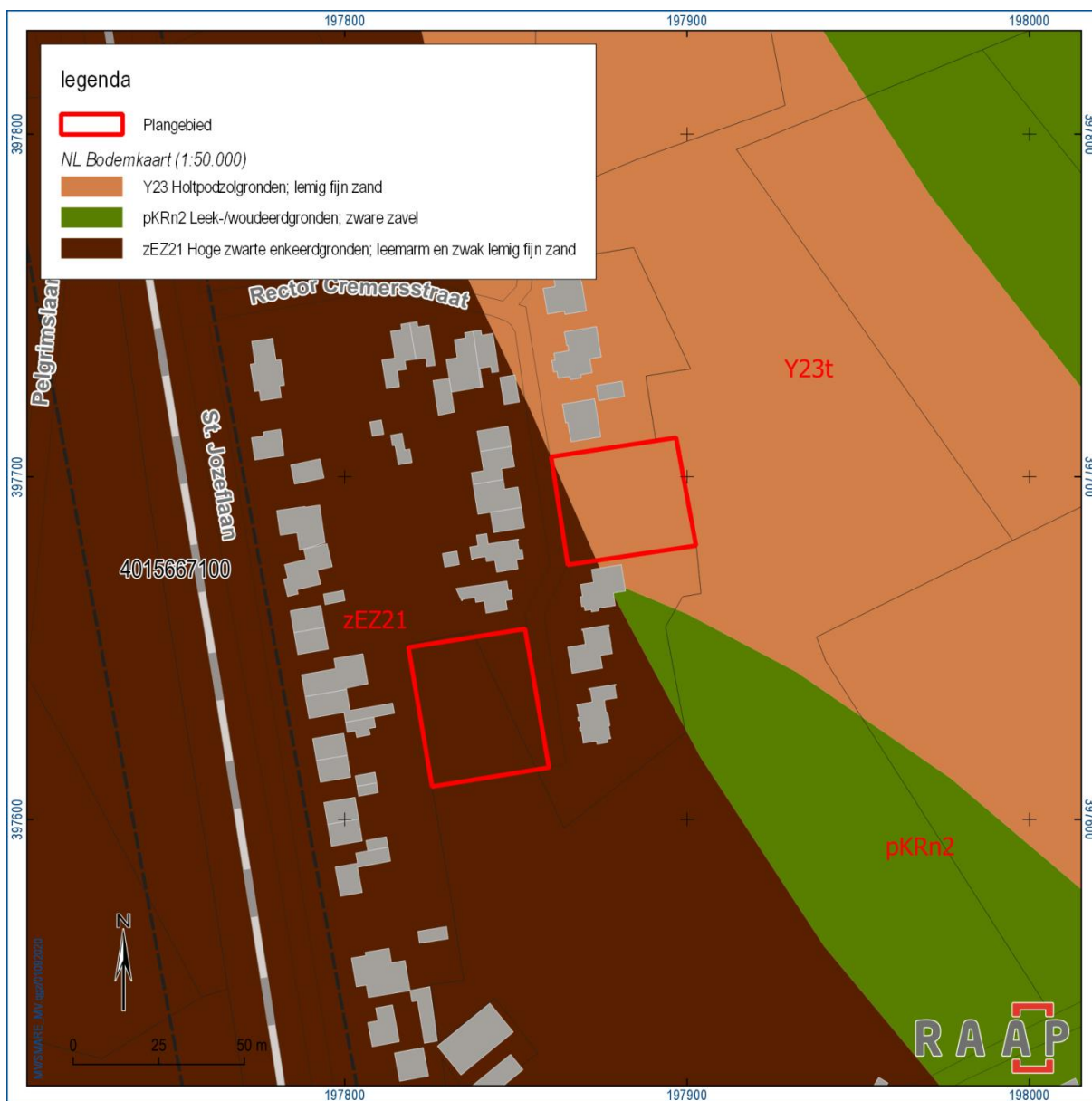
geheel of gedeeltelijk uitspoelen. Als gevolg van deze uitspoeling ontstaat een bodemhorizont waaruit deze stoffen (gedeeltelijk) zijn verdwenen (E-horizont). Onder bepaalde omstandigheden kan een deel van de uitgespoelde stoffen worden afgezet in een inspoelingshorizont (B-horizont). Het proces van in- en uitspoeling wordt ook wel podzolering genoemd; het resultaat is een podzolbodem. De podzolgronden zijn verder opgedeeld op basis van de vorm waarin de organische stof in de B-horizont verkeert. Er worden twee vormen onderscheiden namelijk 'moder' (moderpodzol) en 'amorfe humus' (humuspodzol). In het "trapveldje" (oostelijk deelgebied) komt een bepaald type moderpodzolgrond voor, namelijk een holtpodzolgrond: zie figuur 3.

Deelgebied het "hofje" (in het westen) wordt bodemkundig gekenmerkt door een hoge zwarte enkeerdgrond. De begrenzing van de hoge enkeerdgronden komt globaal overeen met de begrenzing van de oude bouwlanden, welke rondom de oude dorpen en gehuchten liggen. De A-horizont is ontstaan als gevolg van de potstalbemesting. Deze mest bestond uit een mengsel van stalmest, huisafval, bosstrooisel, heideplaggen en zand. Door de minerale component ontstond na verloop van tijd een dik humeus en vruchtbaar dek. Hoge enkeerdgronden worden ook wel aangeduid met de term 'es' of 'esdek'. Hoge enkeerdgronden hebben in het algemeen een hoge landschappelijke ligging en liggen in gebieden met van nature relatief vruchtbare bodems. Van daaruit werden ze in de loop van de tijd uitgebreid naar de lagergelegen akkers in het landschap.

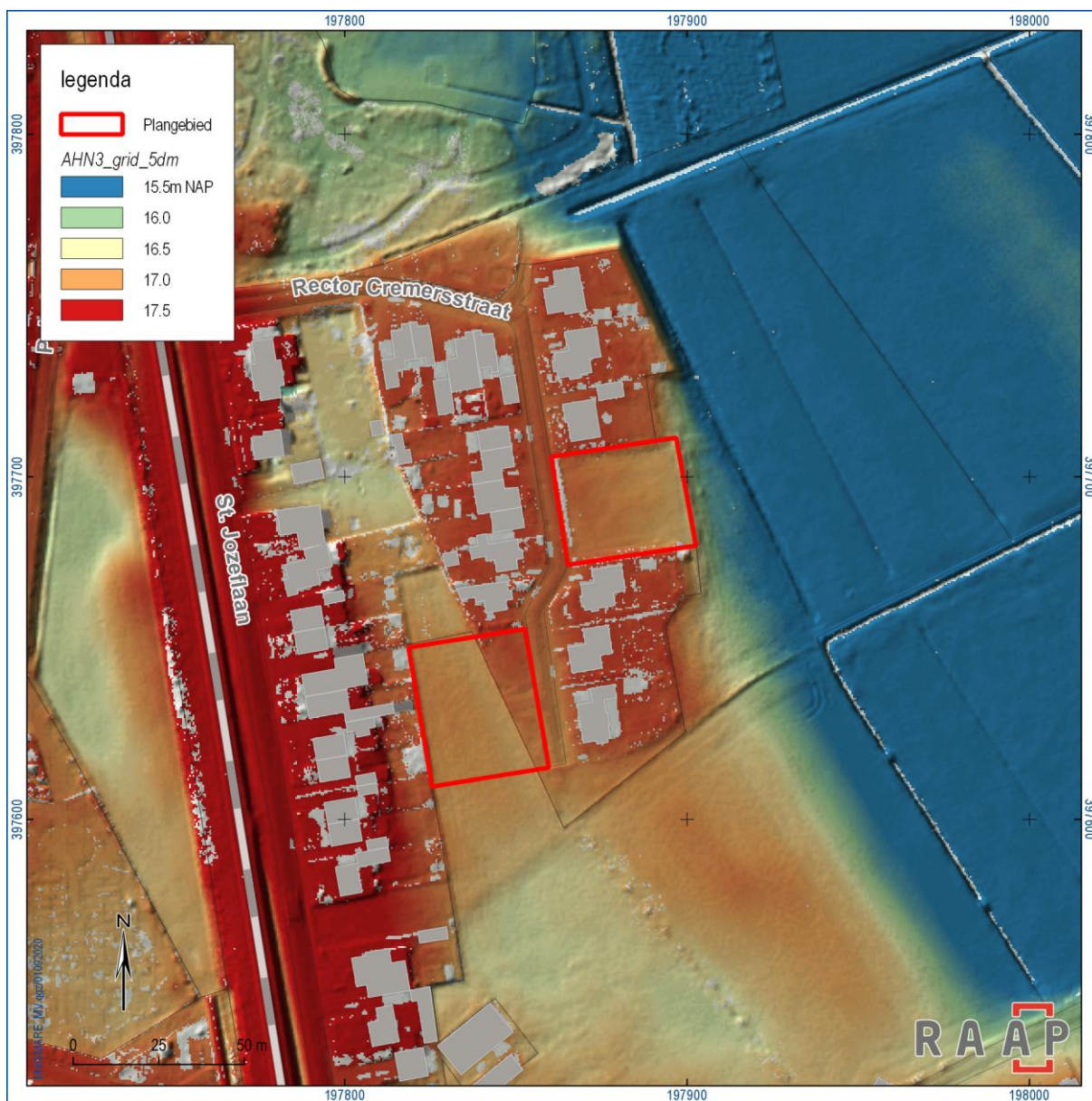
Direct ten oosten van het "trapveldje" komt een steilrand van ca. 75-100 cm voor (zie figuur 4): deze is waarschijnlijk ontstaan als gevolg van ophoging om woningbouw rondom de Rector Cremerstraat goed mogelijk te maken.

Figuur 2. Geomorfologische context. Bron: Koomen & Maas, 2004.

Figuur 3. Bodemkundige context. Bron: Archis.

Figuur 4. Reliëf. Bron: www.ahn.nl.

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan	bestemmingsplan Smakt onherroepelijk (vastgesteld 2014-10-28) Dubbelbestemming 'waarde-archeologie 4' Op of in de als 'Waarde - Archeologie 4' aangegeven gronden mag op basis van de onderliggende bestemming worden gebouwd, waarbij de grond voor maximaal 500 m² per bouwperceel (gemeten op maaiveldniveau) wordt verstoord; Indien de verstoring meer dan 500 m² per bouwperceel bedraagt en deze verstoring dieper gaat dan 50 cm dient de aanvrager een rapport (voortoets, bijvoorbeeld bureauonderzoek, inventariserend veldonderzoek, proefsleuvenonderzoek, opgraving, sleufgraaf, archeologische begeleiding) te overleggen, waaruit blijkt dat de archeologische waarden niet onevenredig (kunnen) worden geschaad
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	Hoge archeologische verwachting (Moonen, 2008): zie figuur 5
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Onderzoek bij bodemingrepen groter dan 500 m ² en dieper dan 50 cm (Z.D., 2011): zie figuur 5

Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

Bekende archeologische gegevens

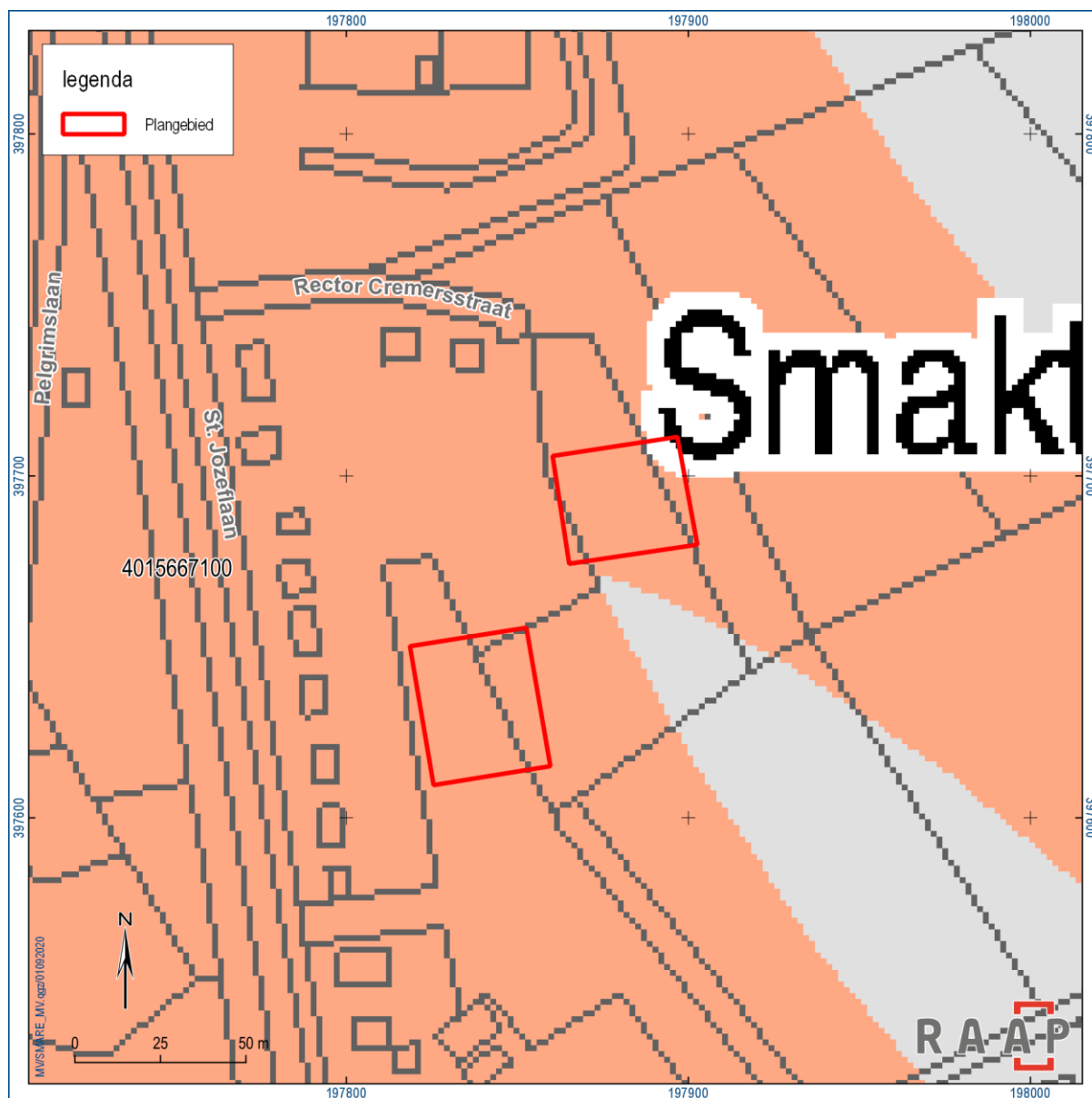
In het plangebied of de directe omgeving ervan zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. In de ruimere omgeving (staal 1 km) zijn er slechts enkele vindplaatsen bekend. Daarbij gaat het vooral om de historische kern van Loobeeek, die als archeologisch monument is gewaardeerd. De overige vindplaatsen betreffen losse vondsten van prehistorische scherven, een stenen bijl uit de periode neolithicum-ijzertijd en een kuil met middeleeuws baksteen: zie tabel 4 en figuur 6.

Monument	Ligging	Complex	Datering	Opmerking	Literatuur
16228	600 m W	nederzetting	late middeleeuwen-nieuwe tijd	terrein van hoge archeologische waarde: oude dorpskern van Loobeeek.	—
Vindplaats					
2864917100	700 m O	onbekend	paleolithicum-ijzertijd	scherven: vage vondstmelding	—
28136111200	1000 m ZO	onbekend	late middeleeuwen	baksteen fragmenten in kuil	—
2864925100	700 m O	onbekend	neolithicum-ijzertijd	stenen hamerbijl	—
Onderzoek					
4015667100	50 m W	nvt	nvt	bureauonderzoek: algemene opwaardering Maaslijn: hoge verwachting	Gazenbeek & Hageraats, 2017
2257149100	550 m N	nvt	nvt	bureauonderzoek: verschillende verwachtingen Vierlingsbeek	Sprengers, 2010
4008474100	450 m W	nvt	nvt	bureauonderzoek: verschillende verwachtingen Loobeeek	Sprengers, 2016

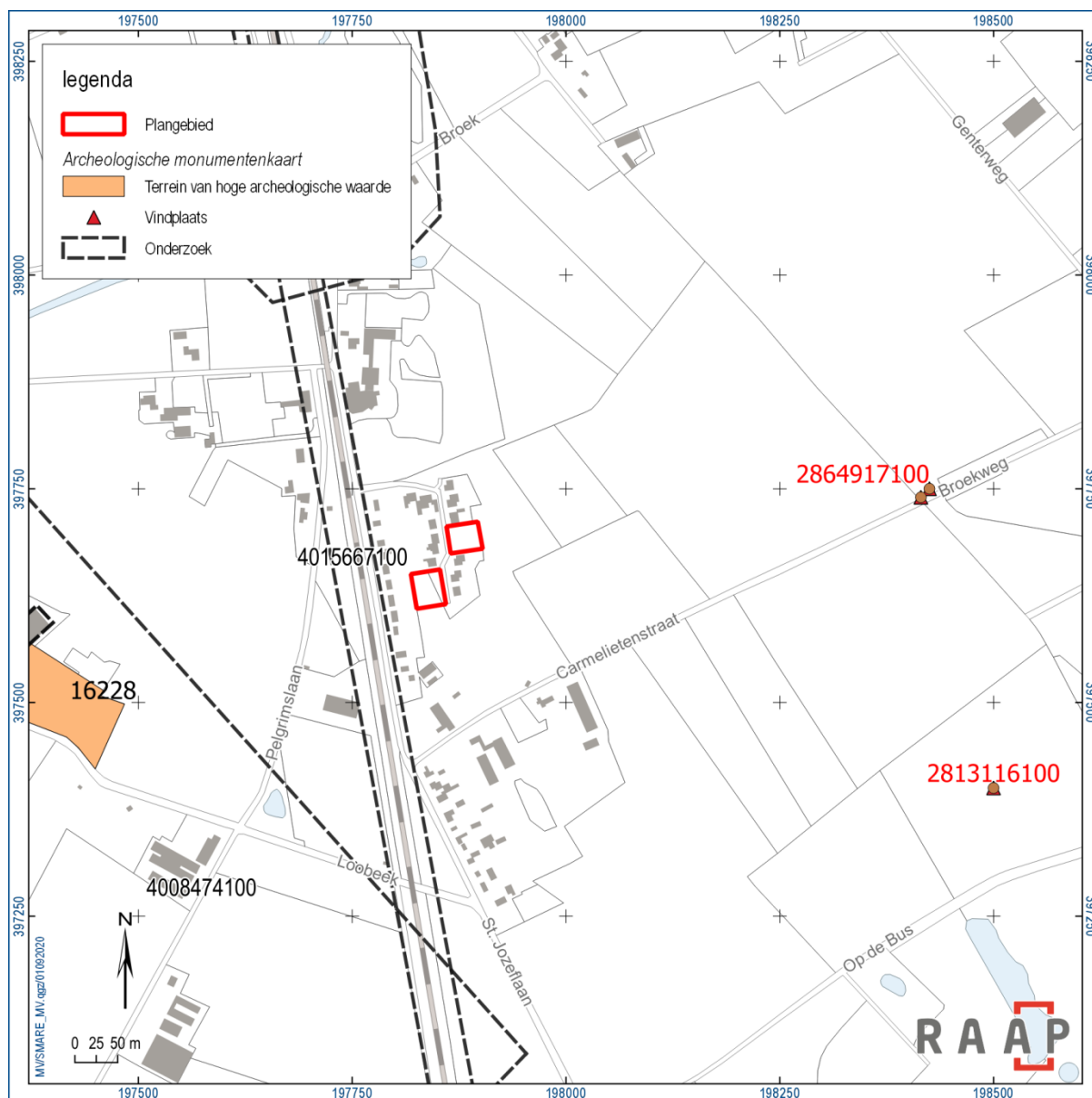
Tabel 4. Archeologie. Bron: Archis.

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

Op 31-08-2020 is een verzoek gedaan aan de Archeologische Werkgroep Venray. Zij hebben aan gegeven geen archeologische vindplaatsen te kennen in het plangebied.

Figuur 5. Uitsnede archeologische beleidskaart. Het plangebied ligt in een zone met een hoge archeologische verwachting Bron: Z.A., 2011.

Figuur 6. Archeologische context. Bron: Archis.

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Op het kadastrale minuutplan uit 1811-1832 (Venray, sectie A, blad 01) maakt het plangebied deel uit van een aantal onbebouwde percelen rondom het toponiem "Smakt".

Op een kaart uit 1850 zien we een weg tussen de twee deelgebieden lopen. Het oostelijke gebied ("trapveldje") lijkt gelegen te zijn in een zone met grasland, terwijl het westelijke gebied ("hofje") op een akker lijkt te liggen: zie figuur 7.

In 1900 is de weg tussen de gebieden niet meer zichtbaar. Beide gebieden liggen nu op akkers. Direct ten westen van het "hofje" loopt een spoorlijn: zie figuur 8.

Op een kaart uit 1919 is de weg echter wel weer aangeduid: zie figuur 9.

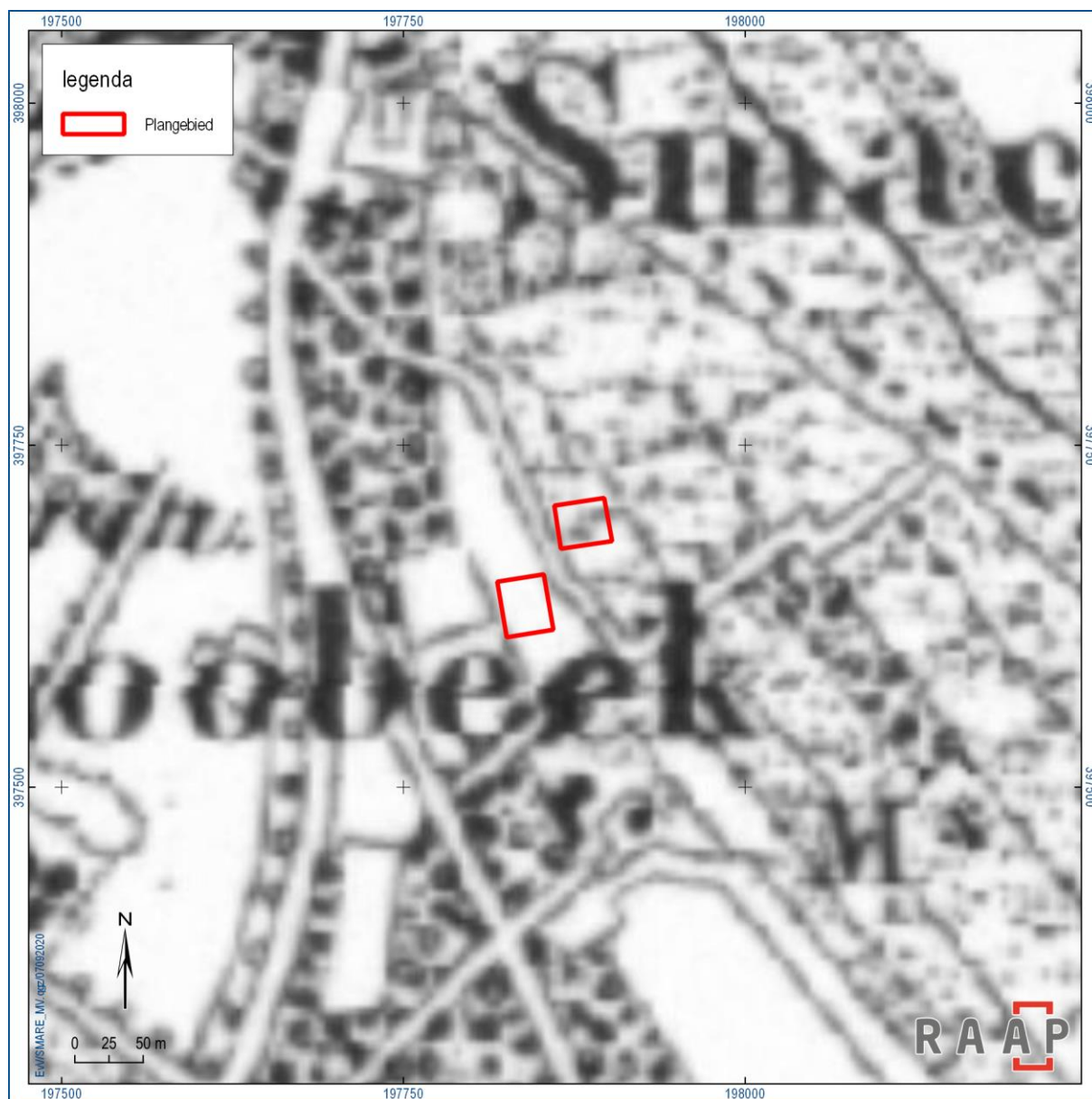
Op een kaart uit 1945 zien we meer bebouwing en de huidige weg langs de spoorlijn. Beide deelgebieden maken nog steeds deel uit van akkerland: zie figuur 10.

In 1980 verschijnt de eerste bebouwing langs de weg: zie figuur 11.

In 2011 verschijnt het huidige woonwijkje op kaart: zie figuur 12..

Bouwhistorische waarden	Nummer	Aard	Omvang	Diepteligging
Rijksmonumenten	nvt			
Gemeentelijke monumenten	nvt			
MIP-objecten	nvt			
Overige bouwhistorische waarden	nvt			

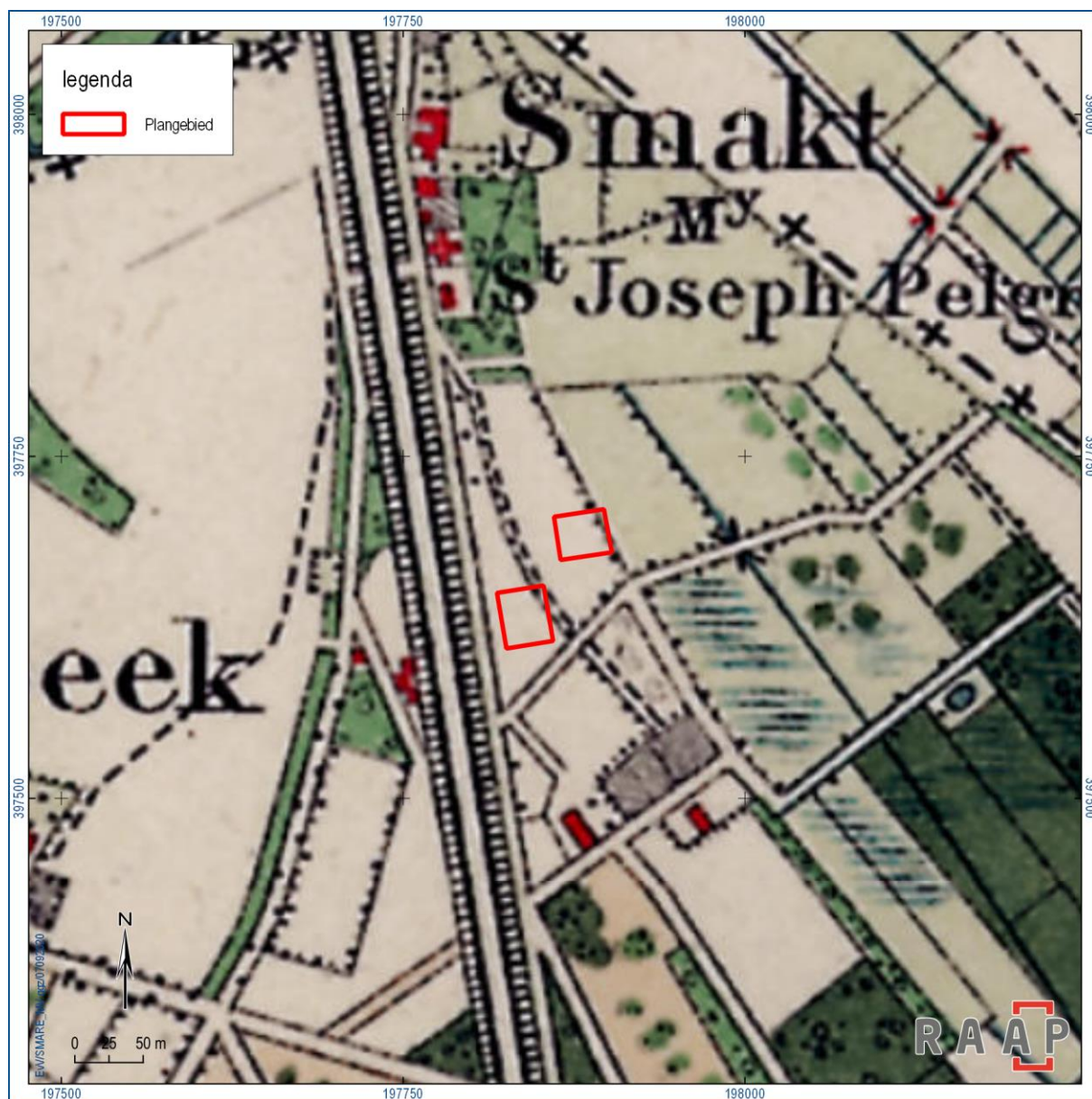
Tabel 4. Overzicht van de in het plangebied aanwezige bouwhistorische waarden.

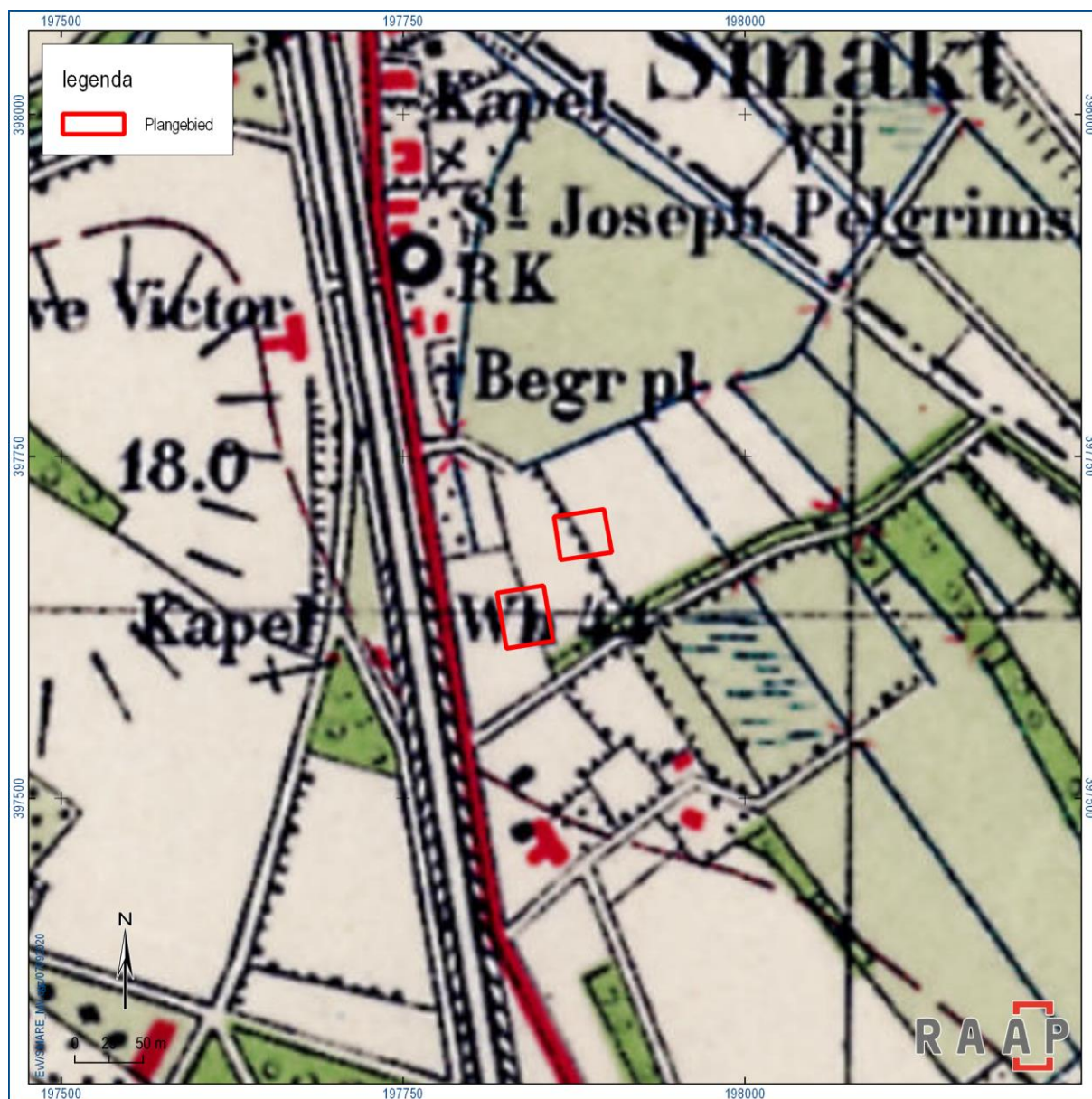
Figuur 7. Historische context 1850. Bron: www.topotijdreis.nl.

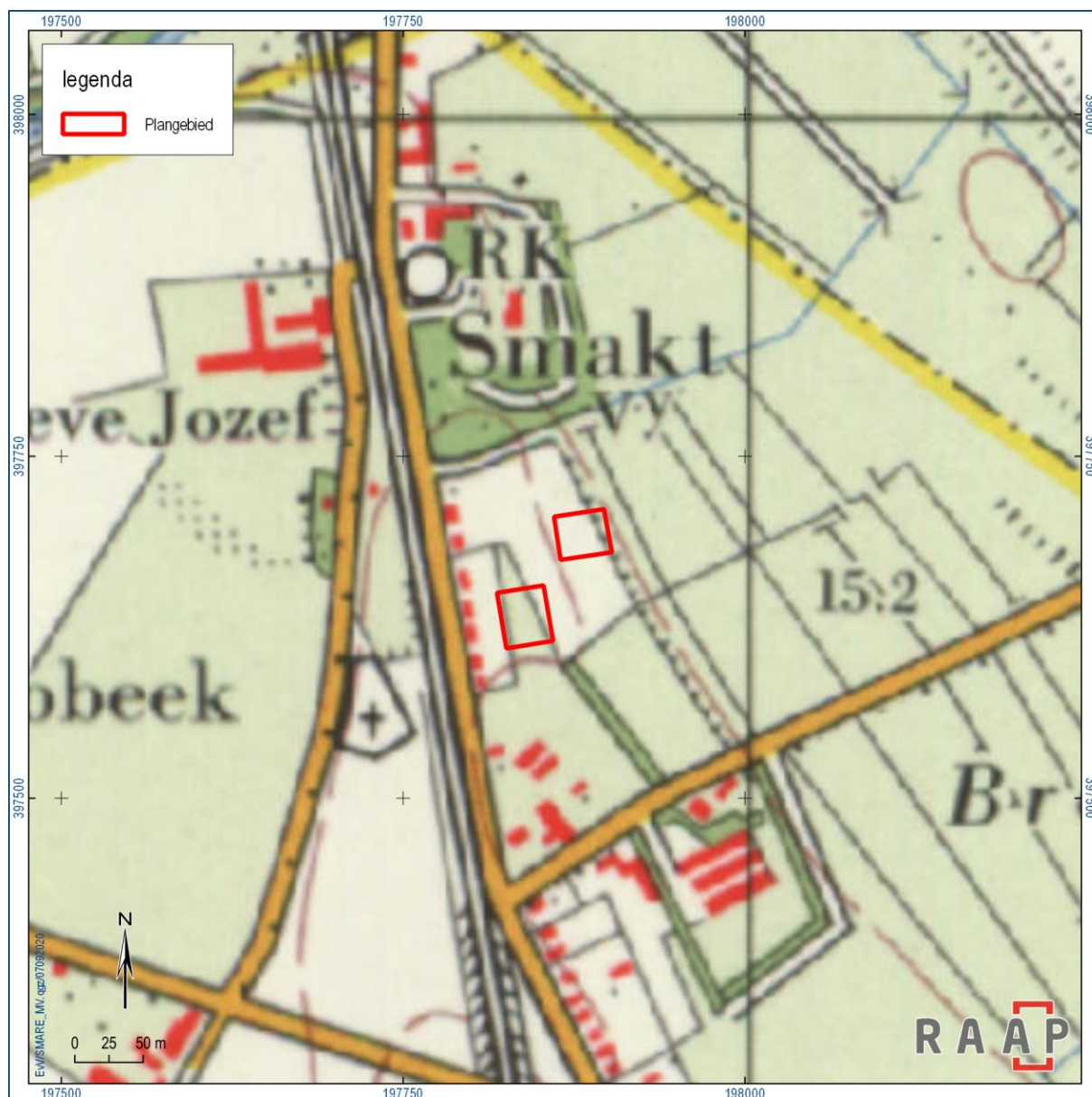
Figuur 8. Historische context 1900. Bron: www.topotijdreis.nl.

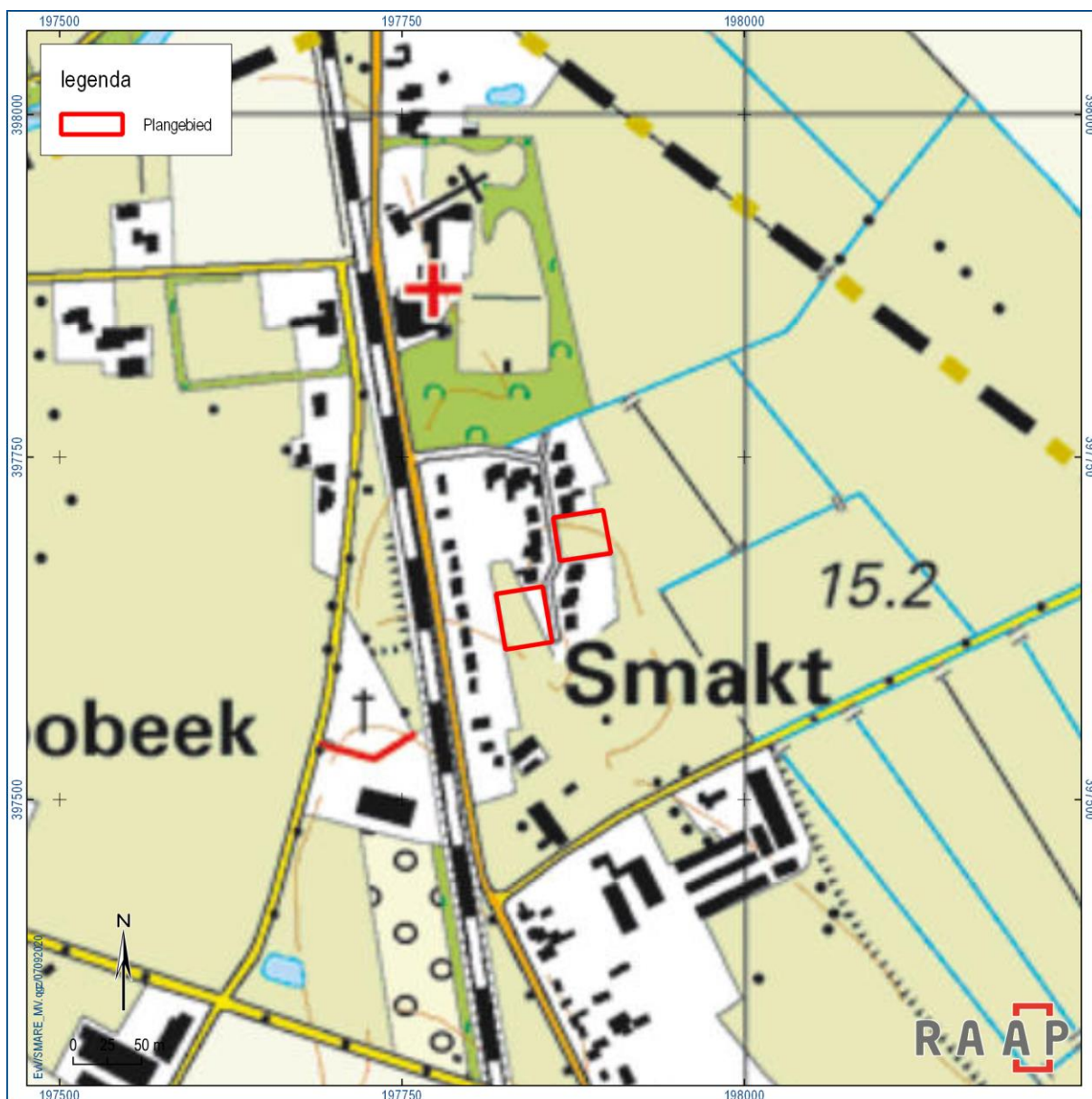
Figuur 9. Historische context 1919. Bron: www.topotijdreis.nl.

Figuur 10. Historische context 1945. Bron: www.topotijdreis.nl.

Figuur 11. Historische context 1980. Bron: www.topotijdreis.nl.

Figuur 12. Historische context 2011. Bron: www.topotijdreis.nl.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	grasland
Hoogteligging maaiveld	ca. 17 m + NAP
Grondwatertrap of -stand	VII (droog)
Milieutechnische condities	onbekend
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	geen
Locatie en diepte van kabels/leidingen	nvt

Tabel 5. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

Figuur 13. Luchtfoto. Bron: Google Earth.

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	woningbouw
Omvang en diepte	nog niet exact bekend
Invloed op maaiveld en grondwater	aantasting maaiveld
Toekomstig gebruik	wonen
Toekomstige gebruiker	bewoners

Tabel 6. De toekomstige situatie.

Op het "trapveldje" wordt uitgegaan van twee bouwkavels voor particuliere bouw ten behoeve van de realisatie van 2 vrijstaande woningen. Het trapveldje hoeft niet verplaatst te worden. Er wordt uitgegaan van 4 woningen langs de weg in de vorm van 2 tweekappers. Bij het "hofje" gaat het om 6 woningen in de vorm van 3 tweekappers.

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

Gezien de ligging van een restgeul nabij (50-100 m afstand) het plangebied, is er sprake van een gradiëntzone, en derhalve van een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

In het plangebied komt een vruchtbare podzolgrond en/of een esdek voor. Dit zijn vruchtbare bodems. Esdekken werden op de meest vruchtbare delen van het landschap aangelegd. Er komen dan ook zeer regelmatig archeologische vindplaatsen onder tevoorschijn. Derhalve geldt er een hoge verwachting voor vindplaatsen van landbouwers.

(Diepte)ligging

In de bouwvoor of het esdek kunnen zich losse vondsten bevinden. Direct daaronder (vanaf resp. 40 of 50 cm) kunnen grondsporen voorkomen.

Fysieke kwaliteit

Anorganisch resten zullen nog goed bewaard zijn gebleven, maar onverbrande organische resten zullen gezien de goede ontwatering niet to slechts zijn bewaard.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek.

Het onderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid, de mate van bodemverstoring en de diepteligging van het verwachte archeologische niveau in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en waar nodig aangepast en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van archeologisch relevante niveaus.

In de deelgebieden ("trapveldje" en "hofje") zijn in totaal 7 boringen (verspreid over de deelgebieden) geplaatst: zie figuur 14.

Er is geboord tot maximaal 160 cm -mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah3 zie bijlage 3) en met behulp van een GPS ingemeten.

Hoewel het onderzoek een verkennend onderzoek betreft, is het opgeboorde materiaal in het veld door middel van verbrokkeling en versnijding gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

3.2 Resultaten

3.2.1 Veldwaarnemingen

Het "trapveldje" bestaat uit een stukje grasland dat als voetbalveldje wordt gebruikt. Gezien de ca. 75 cm hoge steilrand in het oosten, is het veldje (en de hele woonwijk) opgehoogd.

Het "hofje" bestaat uit weiland.

3.2.2 Bodem

In beide deelgebieden bestaat de bodem uit zwak tot sterk siltig matig fijn zand. De bovengrond bestaat uit een 50 tot 60 cm donkerbruingrijs tot donkerbruin sterk humeus maar zwak siltig pakket met gele en soms bruine vlekjes, alsmede wat grind en bouwpuin (met in boring 3 een groot fragment oranje bouwpuin op 125 cm diepte). Gezien de dikte, genoemde steilrand en gegevens van de bodemkaart, is het duidelijk dat het hier om een esdek gaat.

Onder het esdek bevindt zich een matig tot sterk siltige bruingeel tot oranjewitte C-horizont, met veel grote ijzervlekken. In boringen 1, 3, 4 en 5 is de bovenkant (ca. 20 cm) hiervan verstoord (donkerbruine vlekken) als gevolg van aanleg van het esdek.

3.3 Archeologische relevantie

Gezien de kartering van de bodemkaart, heeft er zich waarschijnlijk oorspronkelijk een podzol bevonden in het plangebied. Deze is geheel verdwenen, en opgenomen in het esdek. Dat betekent dat vindplaatsen van jager-verzamelaars uit de steentijd niet meer te verwachten zijn. Die komen immers vrijwel alleen voor in (bijna) compleet bewaarde bodems. Vindplaatsen van landbouwers (steentijd -

nieuwe tijd) worden echter gekenmerkt door (soms diep ingegraven) grondsporen. Deze kunnen onder het esdek nog wel bewaard zijn.

Figuur 14. Boorpunten.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?

De bovengrond bestaat uit een esdek. Hieronder ligt de C-horizont, waarvan de bovenkant in de meeste boringen is verstoord.

Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?

In het plangebied of de directe omgeving ervan zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. In de ruimere omgeving (staal 1 km) zijn er slechts enkele vindplaatsen bekend. Daarbij gaat het vooral om de historische kern van Loobeek, die als archeologisch monument is gewaardeerd. De overige vindplaatsen betreffen losse vondsten van prehistorische scherven, een stenen bijl uit de periode neolithicum-ijzertijd en een kuil met middeleeuws baksteen.

Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Het plangebied maakt van oudsher deel uit van een agrarisch landschap. Volgens de historische informatie was het plangebied niet bebouwd in de nieuwe tijd. Derhalve kunnen oudere archeologische vindplaatsen nog goed zijn bewaard.

Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

Er geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen van zowel jager-verzamelaars uit de steentijd als landbouwers uit de periode steentijd-late middeleeuwen.

Komt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?

Gedeeltelijk: er is wel een esdek, maar geen podzolgrond aangetroffen.

Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?

Ja, vanwege het ontbreken van een (oorspronkelijke) podzolbodem en de aanleg van een esdek, worden er geen resten van jager-verzamelaars meer verwacht.

Waar en op welke diepte bevinden zich de archeologisch interessante lagen?

Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig (intact) dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?

Dergelijke lagen kunnen zich in het hele plangebied direct onder het esdek bevinden, dat wil zeggen vanaf 50 cm. Daarom is vervolgonderzoek zinvol.

Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?

Ingrepen dieper dan het esdek (50 cm) kunnen resulteren in de aantasting van eventuele archeologische resten.

Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

Zie de volgende paragraaf.

4.2 Advies

Het wordt aangeraden om voorafgaand aan de bodemingrepen een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren in het plangebied (dit geldt voor zowel het "trapveldje" als het "hofje"). Zo kunnen eventuele archeologische resten opgespoord en gedocumenteerd worden.

Een dergelijk onderzoek dient te zijn gebaseerd op een door de gemeente goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Venray, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Gazenbeek, A.E. & C. Hageraats, 2017. Archeologie langs de Maaslijn. Sweco archeologische rapporten 2051. Sweco.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Moonen, B., 2008. Begrensd verleden: archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray. RAAP-rapport 1482. RAAP, Weesp.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Sprengers, N., 2010. Herinrichting beekdal Vierlingsbeekse Molenbeek te Vierlingsbeek. RAAP-rapport 2019. RAAP, Weesp.
- Sprengers, 2016. Herinrichting Loobek Venraysch Broek en Loobek de Spurkt; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. RAAP-rapport 3239. RAAP, Weesp.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Z.A., 2011. Actualisatie verwachtingskaart en opstellen beleidskaart met bijbehorende beleidsregels. RAAP Adviesdocument 538. RAAP, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Geomorfologische context. Bron: Koomen & Maas, 2004.	11
Figuur 3. Bodemkundige context. Bron: Archis.	12
Figuur 4. Reliëf. Bron: www.ahn.nl .	13
Figuur 5. Uitsnede archeologische beleidskaart. Het plangebied ligt in een zone met een hoge archeologische verwachting Bron: Z.A., 2011.	16
Figuur 6. Archeologische context. Bron: Archis.	17
Figuur 7. Historische context 1850. Bron: www.topotijdreis.nl .	19
Figuur 8. Historische context 1900. Bron: www.topotijdreis.nl .	20
Figuur 9. Historische context 1919. Bron: www.topotijdreis.nl .	21
Figuur 10. Historische context 1945. Bron: www.topotijdreis.nl .	22
Figuur 11. Historische context 1980. Bron: www.topotijdreis.nl .	23
Figuur 12. Historische context 2011. Bron: www.topotijdreis.nl .	24
Figuur 13. Luchtfoto. Bron: Google Earth.	25
Figuur 14. Boorpunten.	29

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Overzicht van geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	9
Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	14
Tabel 4. Archeologie. Bron: Archis.	15
Tabel 4. Overzicht van de in het plangebied aanwezige bouwhistorische waarden.	18
Tabel 5. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	25
Tabel 6. De toekomstige situatie.	26

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen
Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Bijlage 1. Tijdschaal

Geologische perioden				Archeologische perioden			
Tijd vak	Chronozone	Datering	Tijdperk			Datering	
Holoceen	Laat Subatlantium	1150 na Chr.	Recente tijd			1945	
			Nieuwe tijd	C	1850		
	B	1650					
	A	1500					
	Vroeg Subatlantium	0	Middeleeuwen	Laat B	1250		
				Laat A	1050		
				Vroeg	D: Ottoonse tijd	900	
					C: Karolingische tijd	725	
					B: Merovingisch tijd	525	
					A: Volksverhuizingstijd	450	
Romeinse tijd	Laat	270					
	Midden	70 na Chr.					
	Vroeg	15 voor Chr.					
Subboreaal	450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	250			
			Midden	500			
			Vroeg	800			
	Bronstijd	Laat	1100				
		Midden	1800				
		Vroeg	2000				
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850				
		Midden	4200				
		Vroeg	4900/5300				
	Atlantium	3700	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450		
Midden				8540			
Vroeg				9700			
Boreaal	7300						
Preboreaal	8700						
	9700						
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050			
			Allerød	11.500			
			Vroege Dryas	12.000			
			Bølling	12.500			
		Vroeg Glaciaal	Vroegste Dryas	13.500			
			Denekamp	30.500			
		Midden	Hengelo	60.000			
			Moershoofd	71.000			
	Vroeg Glaciaal	Odderade	114.000				
		Brerup	126.000				
		Eemien	236.000				
		Saalien II	241.000				
		Oostermeer	322.000				
		Saalien I	336.000				
	Belvédère/Holsteinien	384.000					
	Glaciaal x	416.000					
	Holsteinien	463.000					
	Elsterien	482.000					
Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat		12.500			
			Jong B	16.000			
			Jong A		35.000		
		Midden		250.000			
		Oud					

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

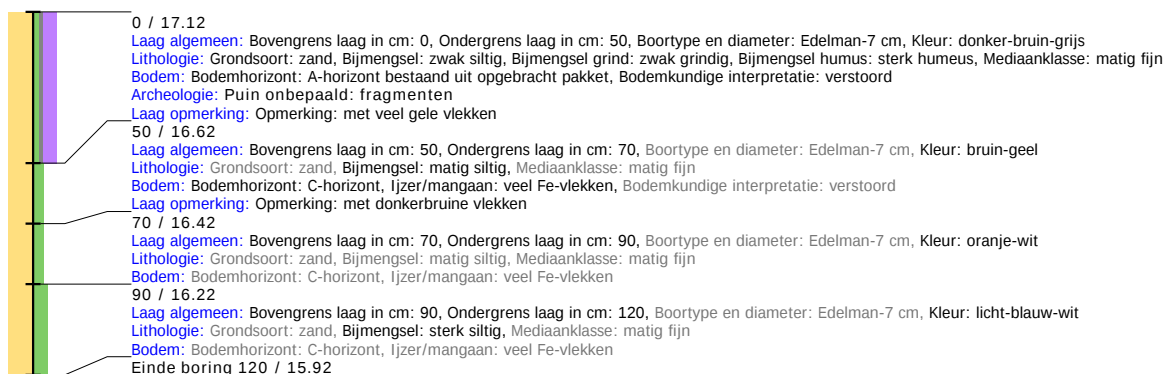
LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	x				
Geologische kaart van NL		x			
Geomorfologische kaart van NL	x				
Gedetailleerde bodemkaarten			x		
DINO		x			
Gegevens milieukundig bodemonderzoek			x		
Actueel Hoogtebestand Nederland	x				
Lucht- en satellietfoto's	x				
Topografische kaart van Nederland	x				
Oud(st)e kadasterkaarten		x			
Historische kaarten van Nederland	x				
Beeldmateriaal bouwhistorie		x			
Archeologische en cultuurhistorische rapportages		x			
Archieven (RAAP)		x			
Eigenaar en gebruiker		x			
AMK	x				
ARCHIS	x				
CMA		x			
CAA		x			
CHW		x			
Literatuur (arch./aardwet.)		x			
Gebiedsgerichte specialisten		x			
Amateurarcheologen		x			
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	x				
Archeologisch depot			x		

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

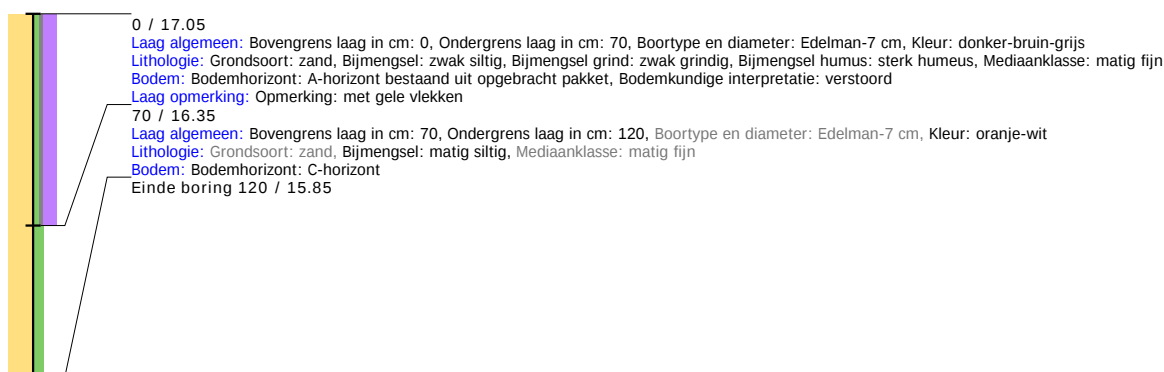
Boring: SMARE_1

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 1, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197868, Y-coördinaat in meters: 397689, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 17.12, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

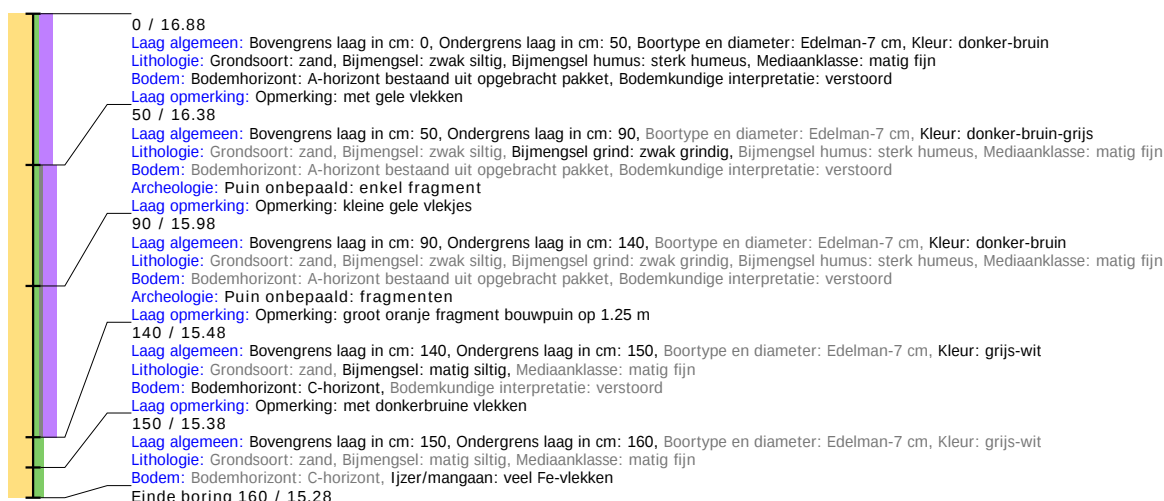
Boring: SMARE_2

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 2, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197882, Y-coördinaat in meters: 397691, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 17.05, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

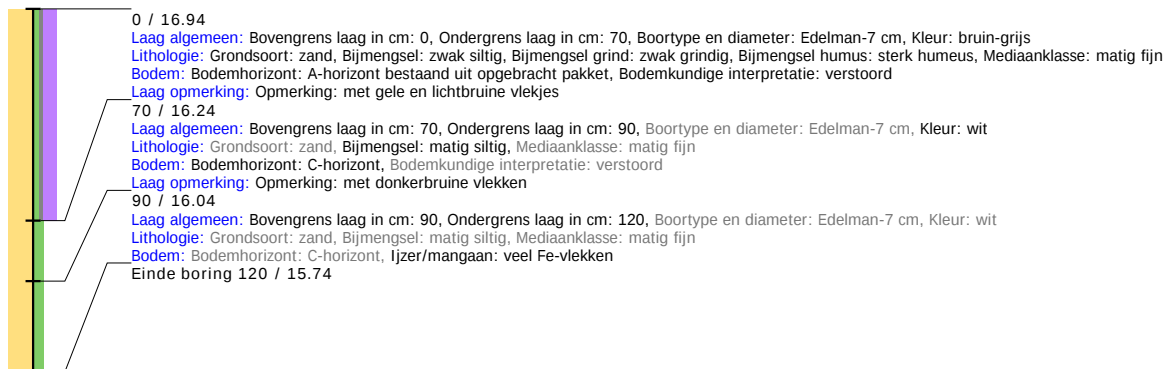
Boring: SMARE_3

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 3, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 160
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197894, Y-coördinaat in meters: 397693, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 16.88, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

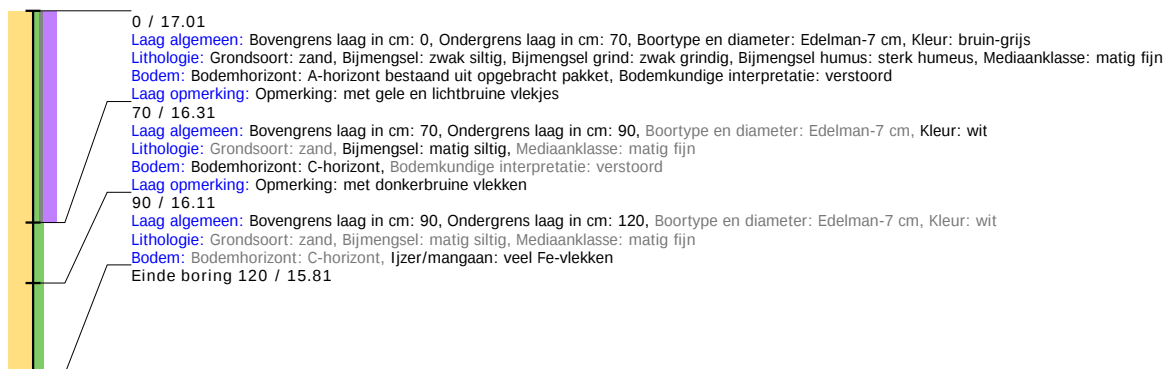
Boring: SMARE_4

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 4, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197831, Y-coördinaat in meters: 397646, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 16.94, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

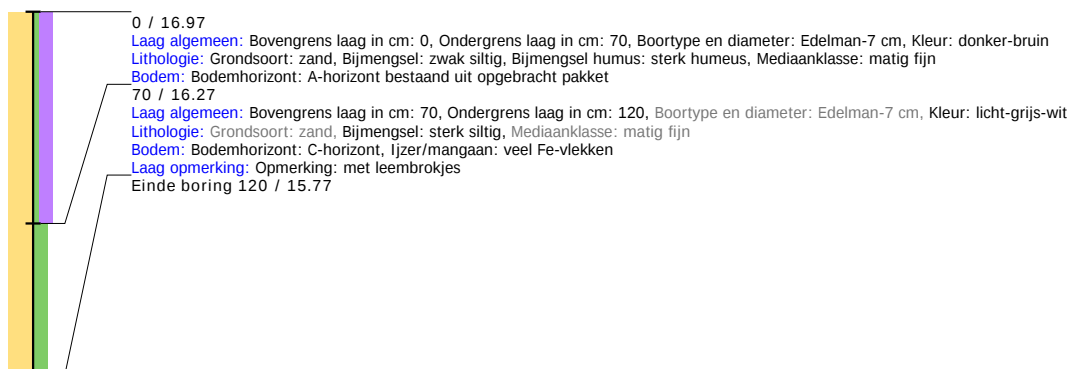
Boring: SMARE_5

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 5, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197835, Y-coördinaat in meters: 397630, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 17.01, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

Boring: SMARE_6

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 6, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 197839, Y-coördinaat in meters: 397615, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 16.97, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

Boring: SMARE_7

Kop algemeen: Projectcode: SMARE, Boornummer: 7, Beschrijver(s): MARC VER, Datum: 01-09-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120

Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS

Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Venray, Opdrachtgever: Bureau Leefomgeving, Uitvoerder: RAAP Zuid

